

Наталія Басараб

(аспірант кафедри педагогіки ім. Богдана Ступарика)

(Наук.керівн. – д.пед.наук, професор Т.К.Завгородня)

Післядипломна освіта вчителів початкових класів як шлях фахового зростання

Підготовка вчителів є одним із провідних завдань освіти, оскільки вчитель був, є і залишається головною дійовою особою, покликаною реалізувати її цілі. Поняття "професійна підготовка вчителя" змінювалося разом із еволюцією поглядів на мету навчання і виховання, уявленнями про його професійні характеристики і якості. Кожна країна зацікавлена в тому, щоб підготувати таких учителів, які б знали наукову теорію і володіли сучасною методикою навчання дітей та молоді [7, с. 14].

Післядипломна педагогічна освіта покликана забезпечувати неперервне професійне зростання, розвиток творчого потенціалу, професійне й особистісне вдосконалення та самореалізацію педагога, отже – його професіоналізацію, що трактується як опанування професією [3, с. 43]. Цей процес є цілеспрямованим, довготривалим і відкритим. За умови відповідального, творчого та сумлінного ставлення до професії, він передбачає досягнення вчителем найвищого ступеня професійної майстерності, розвитку педагогічної культури, що мають стати закономірним результатом впливу післядипломної освіти на особистість фахівця.

Підвищення кваліфікації вважається центральною ланкою сучасної післядипломної освіти. На цьому наголошено в Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), де її основними завданнями було визначено необхідність «задоволення інтересів громадян у постійному підвищенні професійного рівня відповідно до потреб ринку праці, здійснення соціального захисту; забезпечення потреби суспільства і держави у висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівцях» [1, с. 5]. Оскільки формування такого фахівця передбачає його становлення як суб'єкта педагогічної праці впродовж усієї професійної діяльності.

Функціонування післядипломної освіти як основи для постійного професійного самовдосконалення вчителів, спроможне забезпечити готовність до

здійснення педагогічної праці, яка передбачає, як зазначає О. Єльнікова здатність до організації традиційної та інноваційної діяльності людини в їх ефективному поєднанні, що акумулює вмотивованість до такої роботи, обізнаність про різноманітність педагогічних технологій та особливості їх упровадження в освітній процес початкової школи, уміння адекватно аналізувати результати власної діяльності та коригувати її надалі [2, с. 52]. Така підготовка впливає на рівень професійного розвитку вчителів початкових класів.

На розвиток післядипломної педагогічної освіти нині впливають сучасний стан педагогічної науки, визначення професійних потреб вчителя, вимоги до його фахового, культурного, особистісного рівнів, вивчення і критичний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду, стратегічні напрями покращення якості педагогічної освіти та інші чинники. Функціонування сучасної системи підвищення кваліфікації вчителів спрямоване на постійне оновлення педагогами теоретичних знань, удосконалення професійних умінь і навичок. Відтак основним завданням післядипломної освіти вчителів початкових класів виступає їхнє цілеспрямоване фахове зростання, підвищення рівня професійної майстерності та кваліфікації. Учителі початкових класів постійно виконували різнорівневі функції: вчителя, вихователя, психолога з усіма висунутими до нього державою і суспільством професійними вимогами (безпосередньо під час урочної та позаурочної діяльності, у продовж співпраці з учнями та їх батьками); учня або наставника (в методичній діяльності школи, району, області залежно від віку, кваліфікаційної категорії, досвіду професійної діяльності); учня і дослідника (у курсовий період, у шкільній та самоосвітній діяльності) [5, с. 15]. З метою продуктивного виконання всіх функцій та видів педагогічної діяльності важливим є розвиток пізнавальної творчої активності педагога, який має забезпечити ця складова системи неперервної педагогічної освіти. Врахування освітніх потреб фахівців і використання їх професійного досвіду в побудові змісту післядипломної освіти сприятиме підвищенню ефективності навчання педагогів, впливаючи на результати їхньої практичної педагогічної та самостійної дослідницької діяльності, що зможе

забезпечити професіоналізацію вчителів початкових класів в умовах післядипломної освіти.

Враховуючи специфіку роботи педагогів у початковій ланці шкільної освіти, дослідниця В. Приймакова визначає такі функції післядипломної освіти вчителів початкових класів:

- мотиваційна (усвідомлення значущості професії та стимуляція пізнавальної творчої та професійної діяльності), інформаційно-аналітична (оновлення знань, усунення прогалин, критичний аналіз інформації, творче її використання);
- інноваційно - розвивальна (розвиток пізнавальної, духовно - моральної, інтелектуальної, емоційно - волювої, творчої сфер особистості з використанням інновацій);
- акмеологічна (стимулювання прагнення досягнення вершин професійного та особистісного розвитку й удосконалення);
- інтегративно – прогностична (здатність до аналізу, рефлексії, корекції професійного досвіду фахівця на засадах інтеграції новостворених уявлень у наявний досвід та прогнозування подальшої діяльності) [6, с. 80].

Особливу увагу необхідно звернути на те, що на сучасному етапі інститути післядипломної освіти стали експериментальним майданчиком у масштабі країни для відпрацювання нових за змістом методик навчання у формі взаємного спілкування (викладач – слухач) [4, с. 80], навчання в діалозі, навчання в дискусії, обговоренні, навчанні, що допускає різноманітні підходи до питань, що розглядаються. Освіта вчителів початкових класів не припиняється після здобуття вищої педагогічної освіти, а здійснюється впродовж професійної діяльності фахівців. Вона має свою специфіку і в різні історичні періоди, характеризується певними відмінностями, особливостями. Відтак поняття «розвиток післядипломної освіти вчителів початкових класів» розуміємо як відкритий динамічний процес поступових змін у діяльності відповідної системи закладів і установ, що відображає еволюцію завдань, змісту, структури, форм і методів у діяльності початкової

шкільної та післядипломної педагогічної освіти, спрямованих на професійне зростання фахівців.

Список використаних джерел

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). –Київ: Райдуга, 1994. – 62 с.
2. Єльнікова О. Реформування післядипломної освіти в межах загальної реформи системи освіти / О. Єльнікова // Директор школи. Шкільний світ. – 2015. – № 1. – С. 51-55.
3. Клокар Н. Диференційований підхід до підготовки вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти / Н. Клокар // Шлях освіти. – 2006. – № 1. – С.41-44
4. Мазур Л. Постать учителя: зміна статусу та завдання післядипломної освіти / Л. Мазур // Директор школи. Шкільний світ. – 2010. – № 12. – С. 19-25.
5. Ніколенко Л. Андрагогічний підхід до навчання дорослих у системі післядипломної освіти / Л. Ніколенко // Обрії. – 2010. – № 1. – С. 17-18.
6. Примакова В.В. Післядипломна освіта вчителів початкових класів у структурі неперервної освіти України / В.В.Примакова // Молодий вчений. – 2016. – №2 (29). – С. 329-332.
7. Чернишов О. Моделювання післядипломної педагогічної освіти на засадах неперервності професійного розвитку / О. Чернишов, Е. Соф'янц // Рідна школа. – 2011. – № 4-5. – С. 14-18.